

4. Životní prostředí

Půdní fond

Podíl zemědělské půdy na celkové rozloze byl mezi kraji nejvyšší.

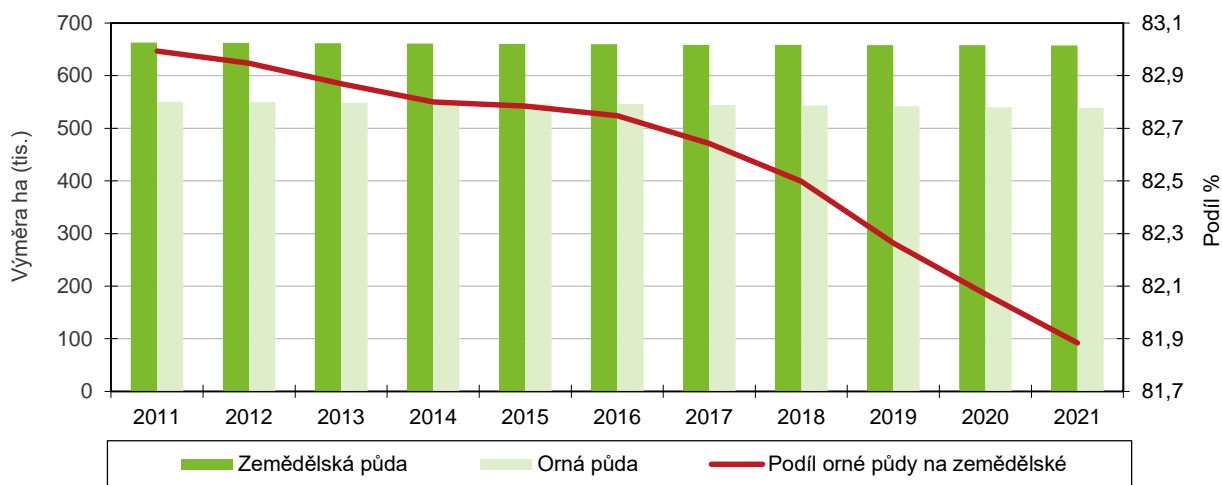
Území Středočeského kraje tvořila ze tří pětín (60,2 %) zemědělská půda a ze dvou pětín půda nezemědělská. Podíl zemědělské půdy byl nejvyšší ve srovnání s ostatními kraji, k 60% hranici se těsně přiblížily ještě Kraj Vysočina a Pardubický kraj. Zemědělská půda převažovala celkem v 8 krajích nad půdou nezemědělskou, nejméně byla zastoupena v Karlovarském kraji (37,5 %) a hl. m. Praze (39,4 %), což byly jediné dva kraje, kde podíl zemědělské půdy nedosahoval ani 40% hranice.

Polovinu rozlohy tvořila orná půda, což bylo nejvíce mezi kraji.

Téměř polovina území Středočeského kraje byla využívána jako orná půda. Na konci roku 2021 se orná půda podílela na celkové rozloze kraje 49,3 %, což byl nejvyšší podíl mezi všemi kraji, dále následovaly kraje Jihomoravský (48,3 %) a Vysočina (46,1 %). Naopak nejnižší podíl byl zaznamenán v kraji Karlovarském (15,8 %), republikový průměr činil 37,0 %. Od konce 90. let však docházelo k pozvolnému plynulému zmenšování výměry orné plochy ve Středočeském kraji, pod 50% hranici poklesl podíl orné půdy poprvé v roce 2011 a od té doby pod touto hranicí zůstává. Za posledních deset let došlo ke snížení orné plochy o 11,8 tis. hektarů, což představovalo pokles o 2,1 %. Pokles podílu orné půdy byl zaznamenán každým rokem bez výjimky, nejvýrazněji v posledních pěti letech.

Graf 4.1 Meziroční změny podílů orné půdy a trvalých travních porostů na zemědělské půdě ve Středočeském kraji

Pramen: ČÚZK

V důsledku poklesu ploch orné půdy klesl kraj na druhé místo v procentu zornění.

V dlouhodobější časové řadě se nepatrně snižovalo i procento zornění (tj. podíl orné půdy na zemědělské půdě); v roce 2017 dokonce poprvé klesl Středočeský kraj z dosavadního prvního na druhé místo za kraj Jihomoravský a na druhém místě setrval s hodnotou 81,9 % i koncem roku 2021. Průměr za republiku činil 69,6 %, nejnižší stupeň zornění vykázal Karlovarský kraj (42,0 %).

Plocha trvalých travních porostů dlouhodobě rostla, i přesto ale zůstal podíl travních ploch na rozloze 3. nejnižší mezi kraji.

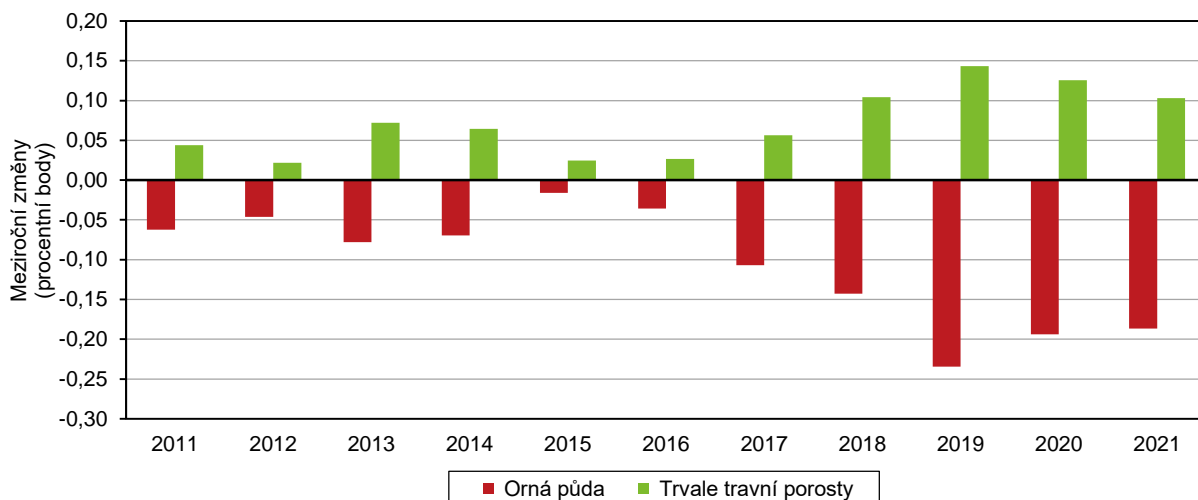
Naopak rozloha ploch trvalých travních porostů se v kraji postupně každoročně zvyšovala. Za posledních 10 let narostla o 6 % (4,3 tis. ha), přičemž nejvyšší meziroční nárůsty byly dosaženy v posledních čtyřech letech. Plochy trvalých travních porostů zaujímaly v roce 2021 v kraji 6,9% podíl na celkové rozloze. Tento podíl byl třetí nejnižší mezi všemi kraji, menší zastoupení trvalých travních porostů vykázaly pouze hl. m. Praha (2 %) a Jihomoravský kraj (4,3 %). Naopak nejvyšší

podíl byl zaznamenán v kraji Libereckém, kde tvořily trvalé travní porosty více než pětinu území (21,6 %).

Graf 4.2 Meziroční změny podílů orné půdy a trvalých travních porostů na zemědělské půdě ve Středočeském kraji

Pramen: ČÚZK

Podíl chmelnic byl mezi kraji 2. nejvyšší, jejich rozloha však klesla. Naopak výrazně vzrostly plochy zahrad.

Do kategorie zemědělské půdy spadají dále zahrady (2,7% podíl na rozloze kraje v roce 2021), ovocné sady (1,0% podíl), chmelnice (0,3% podíl) a vinice (0,03% podíl). Zahrady zaznamenaly v desetiletém období výrazný nárůst, a to jak relativní, tak absolutní (o 10,6 %, resp. 2,8 tis. ha). Rostly také plochy vinic (o 4,1 %), naopak plochy chmelnic a ovocných sadů poklesly (o 11,2 %, resp. 3,8 %). Na mezikrajském žebříčku stál Středočeský kraj velmi vysoko v podílech těchto druhů pozemků na rozloze, v případě chmelnic se jednalo o druhé místo (po Ústeckém kraji) a v případě zahrad, ovocných sadů a vinic shodně o místo čtvrté.

Lesní pozemky zaujímaly mezi kraji 2. nejnižší podíl na celkové rozloze kraje, jejich rozloha navíc poklesla.

Dvě pětiny území Středočeského kraje tvořila nezemědělská půda (39,8 %), v rámci níž představovaly nejvýznamnější druh pozemku lesy. V roce 2021 zaujímaly lesní pozemky více než čtvrtinu rozlohy kraje (27,5 %), což však odpovídalo druhé nejnižší hodnotě mezi kraji po hl. m. Praze, a v porovnání s rokem 2011 došlo k jejich úbytku (o 1,9 %). Největší plochu zabíraly lesy v kraji Libereckém (44,7 %), v rámci celé republiky to byla jedna třetina území (34 %).

Vzrostla rozloha zastavěných ploch a nádvoří.

Přírůstek zaznamenaly během posledních 10 let ve Středočeském kraji zastavěné plochy a nádvoří, a to o 2,7 %. Celkově se tyto plochy podílely na výměře kraje 2,0 %, což představovalo čtvrté místo po krajích se třemi největšími městy (hl. m. Praha 10,2 %, Moravskoslezský kraj 2,2 %, Jihomoravský kraj 2,1 %). Na posledním místě mezikrajského žebříčku stál kraj Karlovarský, který jako jediný nedosáhl 1% hranice.

Zastoupení vodních ploch bylo v kraji průměrné.

Zastoupením vodních ploch 1,9 % se řadil Středočeský kraj doprostřed mezikrajského žebříčku, v čase přitom nedošlo u tohoto podílu k výraznější změně. První místo patřilo Jihočeskému kraji (4,5 %) a poslední kraji Olomouckému (1,2 %).

Nejvyšší podíl ploch orné půdy vykázalo Slánsko a Českobrodsko, lesy byly nejvíce zastoupeny na Dobříšsku a Příbramsku.

Orná půda tvořila největší podíl na celkové rozloze u 22 správních obvodů ORP (z celkových 26). Nejvíce to ke konci roku 2021 bylo ve správních obvodech Slaný a Český Brod (72,5 %, resp. 69,1 %). Nad hodnotou 65 % se pohybovaly ještě obvody Neratovice či Poděbrady. Nejnižší zastoupení orné půdy vykázaly 4 správní

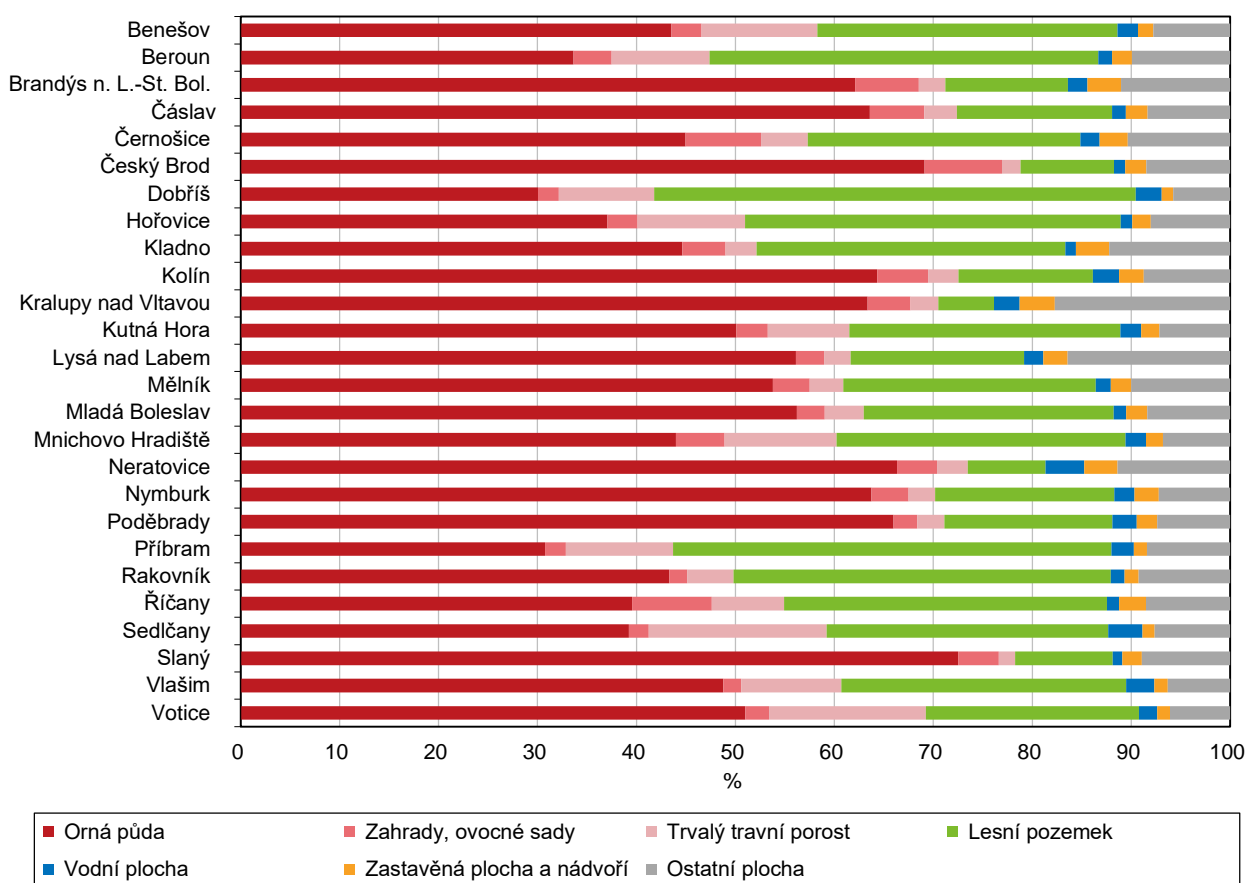
obvody s hodnotami mezi 30,1 a 37,1 % – SO ORP Dobříš, Příbram, Beroun a Hořovice. Tyto čtyři obvody byly zároveň jediné, kde plochu orné půdy převyšovala plocha lesních pozemků. Dobříšsko a Příbramsko byly územími s jednoznačně nejvyšším podílem lesů mezi všemi SO ORP dosahující hodnot nad 40 % (48,7 %, resp. 44,3 %). Nejnižší podíl lesních pozemků byl zaznamenán naopak ve správních obvodech Kralupy nad Vltavou (5,6 %), Neratovice (7,9 %) a Český Brod (9,4 %).

Trvalé travní porosty byly nejvíce zastoupeny na Sedlčansku a Voticku; vodní plochy na Neratovicu; zahrady a ovocné sady na Říčansku.

Podíl ploch trvalých travních porostů byl nejvyšší na Sedlčansku a Voticku (18 %, resp. 15,8 %), nejnižší na Slánsku a Českobrodsku (1,6 %, resp. 1,9 %). Nejvyšší podíl vodních ploch vykázalo Neratoviccko a Sedlčansko (3,9 %, resp. 3,4 %), nejnižší Slánsko a Kladensko (1,0 %, resp. 1,1 %). Nejvyššími podíly zahrad a ovocných sadů vynikaly Říčansko a Českobrodsko (8,1 %, resp. 7,8 %), nejnižšími naopak venkovské oblasti Rakovnicka a Vlašimska (shodně 1,8 %). Zastavěné plochy tvořily největší část území ve správních obvodech Kralupy nad Vltavou a Brandýs nad Labem-Stará Boleslav (3,6 %, resp. 3,4 %), nejmenší naopak v obvodech Dobříš a Sedlčany (1,2 %, resp. 1,3 %).

Graf 4.3 Struktura půdy ve správních obvodech ORP Středočeského kraje k 31. 12. 2021

Pramen: ČÚZK

Ekologické zemědělství

Zastoupení ekologického zemědělství bylo v kraji (spolu s Prahou) celorepublikově nejnižší.

V roce 2021 hospodařili v kraji ekologičtí zemědělci na 22,7 tisíci hektarech, dalších 3,6 tisíc hektarů byla půda v přechodném období. Během desetiletého období se celková výměra půdy v ekologickém zemědělství a v přechodném období zvýšila o 63,3 % (nejvyšší relativní nárůst mezi kraji), resp. o 10,2 tis. ha (3. nejvyšší

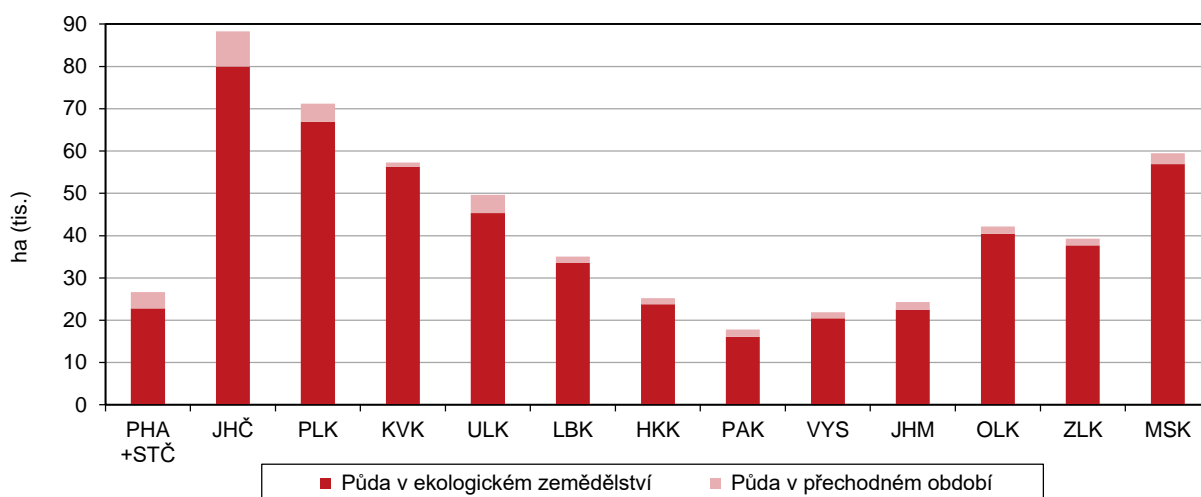
absolutní nárůst). I když se v kraji rozloha půdy ekologického zemědělství v dlouhodobém pohledu výrazně zvyšovala, byl podíl plochy, na které se ekologicky hospodařilo, vůči celkové rozloze kraje (kromě Prahy) nejnižší – 2,4 %. Průměrně se v České republice ekologicky hospodařilo na 7,1 % celkové rozlohy. Největší podíly ploch ekologického zemědělství vykázaly kraje Karlovarský a Liberecký (17,3 % resp. 11,1 %).

Podíl kraje na republikové rozloze půdy ekologického zemědělství byl pátý nejnižší.

Ačkoli je Středočeský kraj největším krajem republiky, byl jeho podíl (4,4 %) na celorepublikové ploše půdy ekologického zemědělství mezi kraji 5. nejnižší. Ještě nižší podíl zaznamenaly Praha a kraje Pardubický, Vysočina a Jihomoravský. Naopak nejvíce se na republikové rozloze půdy ekologického zemědělství podílely kraje Jihočeský (15,3 %) a Plzeňský (12,8 %). Vysoká byla ve Středočeském kraji plocha půdy v přechodném období, jednalo se o 4. nejvyšší podíl na republikové rozloze.

Graf 4.4 Výměra půdy v ekologickém zemědělství podle krajů k 31. 12. 2021

Pramen: Ministerstvo zemědělství

Chráněná území

Podíl zvláště chráněných území na rozloze kraje byl mezi kraji pátý nejnižší.

Výměra zvláště chráněných území¹⁰ v kraji činila ke konci roku 2021 celkem 119,8 tis. hektarů¹¹. Podíl 11,6 % zvláště chráněných území na celkové rozloze kraje byl v mezikrajském žebříčku pátý nejnižší. Nejnižší podíl mělo hlavní město Praha (5,9 %) a Jihomoravský kraj (7,5 %), nejvyšší Liberecký a Zlínský kraj (36,8 %, resp. 30,8 %).

Zvláště chráněná krajinná území tvořila více než dvě pětiny rozlohy okresu Beroun.

Při pohledu na území jednotlivých okresů se kraj vyznačoval značnými rozdíly. Na jedné straně zde byly okresy, kde plocha zvláště chráněných krajinných území tvořila více než dvě pětiny nebo třetinu rozlohy – okres Beroun a Rakovník (43,8 %, resp. 32,8 %); na straně druhé ale nedáme okresy, které nedosahovaly ani 1% podílu (Kutná Hora a Kolín).

¹⁰ národní parky, chráněné krajinné oblasti, národní přírodní rezervace, přírodní rezervace, národní přírodní památky, přírodní památky

¹¹ K 1. 3. 2017 došlo ke změně metodiky výpočtu souhrnných rozloh chráněných území. Rozlohy jsou od tohoto data vypočítávány ve všech případech z obvodových hranic chráněných území. V předchozím období se ve většině případů využívaly číselné údaje z vyhlášovacích dokumentace.

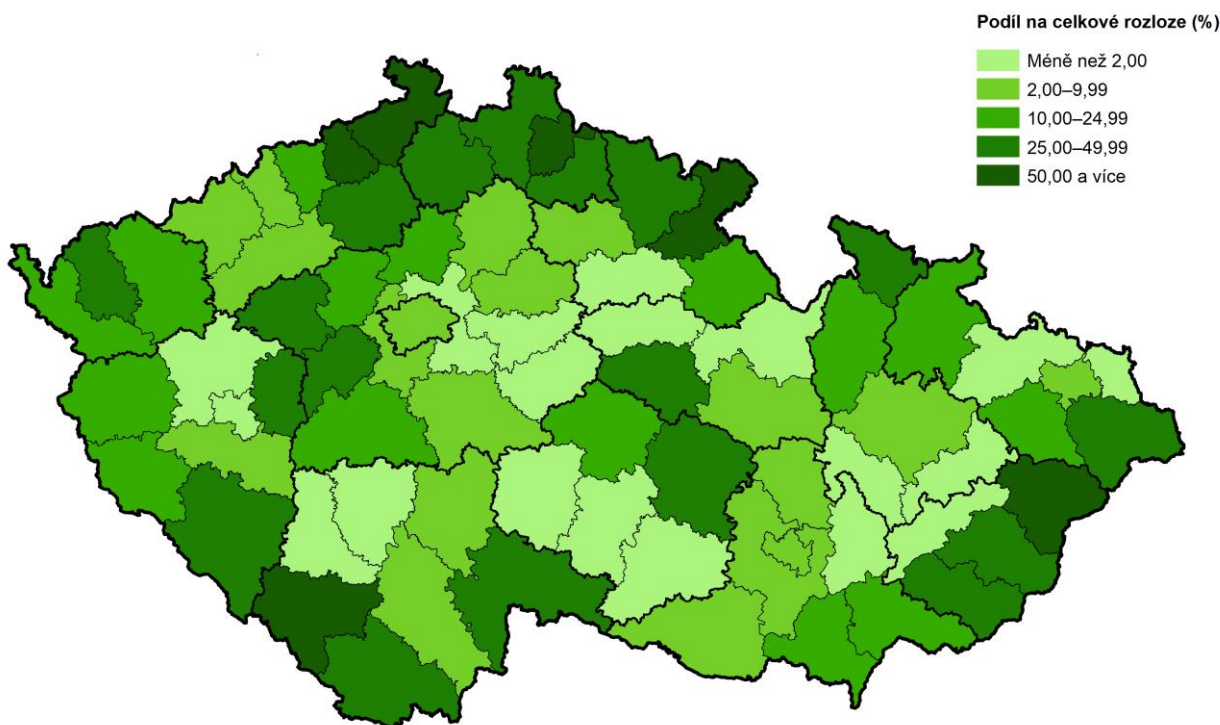
Zvláště chráněných území bylo v kraji přes tři stovky, mezi nimi však žádný národní park.

Na území Středočeského kraje se ke konci roku 2021 nacházelo 315 zvláště chráněných území, a sice 6 chráněných krajinných oblastí, 22 národních přírodních památek, 13 národních přírodních rezervací, 195 přírodních památek a 79 přírodních rezervací. Nenacházel se zde žádný národní park, stejně jako v dalších 7 krajích. Největší rozlohu zaujímaly chráněné krajinné oblasti (109 786 ha), dále přírodní rezervace (6 890 ha), národní přírodní rezervace (4 276 ha), přírodní památky (3 973 ha) a národní přírodní památky (1 860 ha).

Evropsky významné lokality se rozkládaly na 3 % rozlohy kraje, více než dvě pětiny byly soustředěny do okresů Mělník a Nymburk.

Podle soustavy Natura 2000 bylo ke konci roku 2021 v kraji 172 evropsky významných lokalit a 5 ptačích oblastí. Evropsky významné lokality se na rozloze kraje podílely 3,0 % a zaujímaly plochu 33 101 ha. Největší zastoupení měly v okresech Mělník a Nymburk, kam se soustředilo 43 % plochy evropsky významných lokalit kraje. Naopak nejmenší plochu vykázaly okresy Kutná Hora a Praha-východ. Ptačí oblasti se na rozloze kraje podílely 3,6 % a zaujímaly plochu 39 150 ha, nacházely se však pouze v 7 okresech. Dominantní postavení měl okres Rakovník, kam se soustředilo 46 % plochy ptačích oblastí celého kraje. Naopak žádná ptačí oblast se nenacházela v okresech Praha-východ, Praha-západ, Benešov, Kutná Hora a Mělník.

Kartogram 4.1 Zvláště chráněná území v okresech k 31. 12. 2021

Pozn.: zahrnutý národní parky, chráněné krajinné oblasti, národní přírodní rezervace, přírodní rezervace, národní přírodní památky a přírodní památky. V ukazateli jsou zohledněny vzájemné překryvy chráněných území (tzn. nejsou započítána maloplošná ZCHÚ ležící na území velkoplošných ZCHÚ).

Pramen: AOPK ČR

Vodovody a kanalizace

Podíl obyvatel zásobených vodou z veřejných vodovodů byl mezi kraji nejnižší.

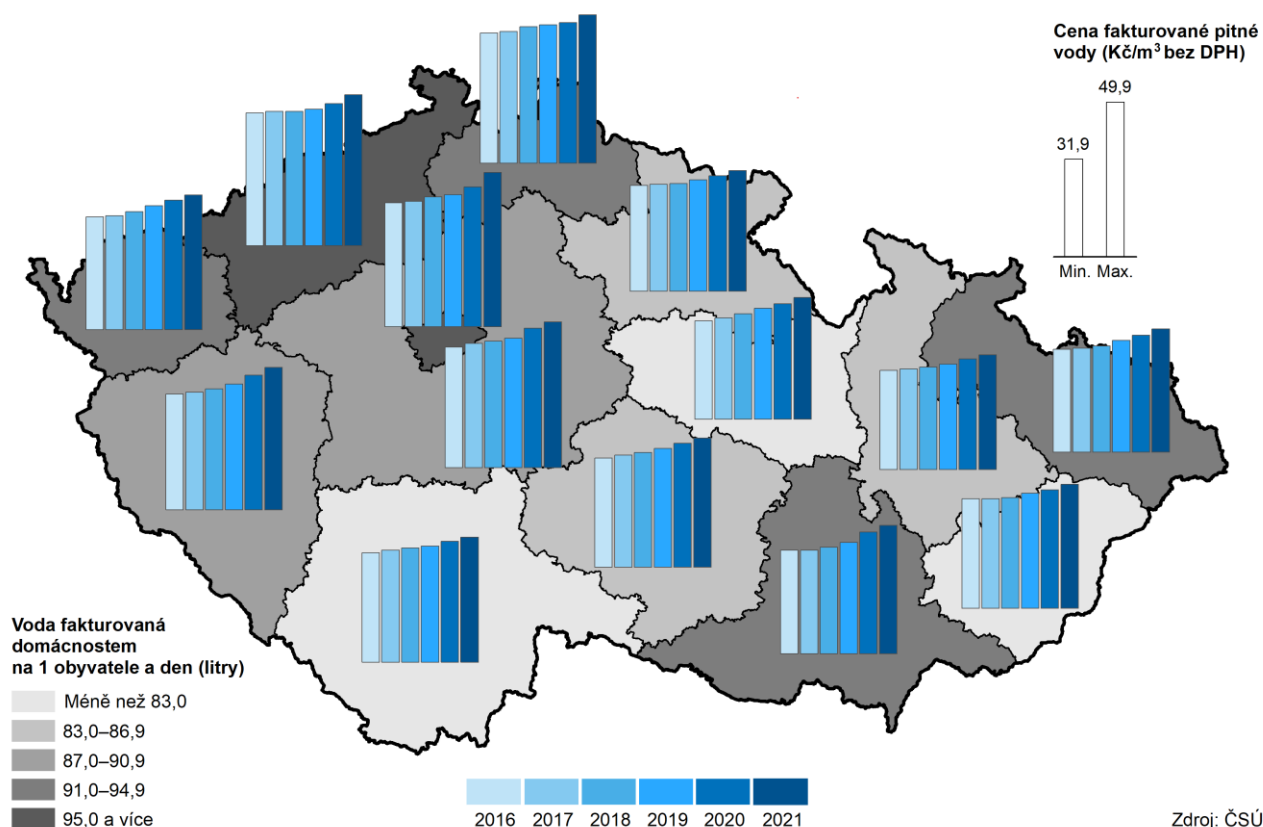
Podle výsledků šetření o vodovodech a kanalizacích bylo ve Středočeském kraji v roce 2021 zásobeno vodou z veřejných vodovodů 88,4 % obyvatel kraje. I když se toto procento v čase zvýšilo (v roce 2011 to bylo 84,5 %, v roce 2000 jen 72,3 %), dosahoval kraj v zásobení obyvatel veřejnou vodou nejnižšího procenta mezi kraji a o 7,6 p. b. méně, než činil průměr ČR (96,0 %). Až do roku 2020 byl přitom podíl obyvatel zásobených vodou až druhý nejnižší po Plzeňském kraji. I přestože podíl ve Středočeském kraji meziročně vzrostl o 2,5 p. b., v Plzeňském kraji byl nárůst

výraznější (o 3 p. b.). Veškeré obyvatelstvo (100 %) bylo zásobeno vodou z veřejných vodovodů v hl. m. Praze a Karlovarském kraji.

Denní spotřeba pitné vody na obyvatele byla mezi kraji sedmá nejvyšší.

Spotřeba pitné vody (objem fakturované vody) v dlouhém časovém úseku od roku 2000 postupně ve Středočeském kraji rostla. Ke snížení spotřeby došlo poprvé v roce 2012 a celkem byly zaznamenány tři meziroční poklesy za sebou. Od roku 2015 se ale nárůst spotřeby opět obnovil, až dosáhl objem vyfakturované pitné vody v roce 2019 historicky nejvyšší hodnotu 55 227 tis. m³. V letech 2020 a 2021 se už objem pohyboval na stejné úrovni (55 090 tis. m³, resp. 55 600 tis. m³). Voda fakturovaná domácnostem tvořila v celém období zhruba 70 % celkového množství vyfakturované pitné vody a kopírovala jeho vývojový trend. Průměrná denní spotřeba pitné vody na jednoho obyvatele kraje (specifické množství vody fakturovaného domácnostem) činila 90,7 litrů, což bylo o 2,5 litrů na den méně než celorepublikový průměr a mezi kraji šlo o sedmou nejvyšší spotřebu. Dlouhodobě docházelo k postupnému snižování specifické spotřeby vody na obyvatele až k minimální hodnotě 82,9 l/den v roce 2014 (oproti maximální hodnotě 97,1 l/den z roku 2002). Od roku 2014 však průměrná denní spotřeba pitné vody na obyvatele začala růst. Nejvíce vody dlouhodobě spotřebovávají obyvatelé hlavního města; Praha byla jediný kraj, kde byla každoročně překročena hranice 100 l/os./den, v roce 2021 se jednalo konkrétně o 120,0 l/os./den. Nejnižší spotřeba je dlouhodobě patrná ve Zlínském kraji, v roce 2021 se jednalo o 80,9 l/os./den.

Kartogram 4.2 Spotřeba vody v roce 2021 a vývoj cen vody

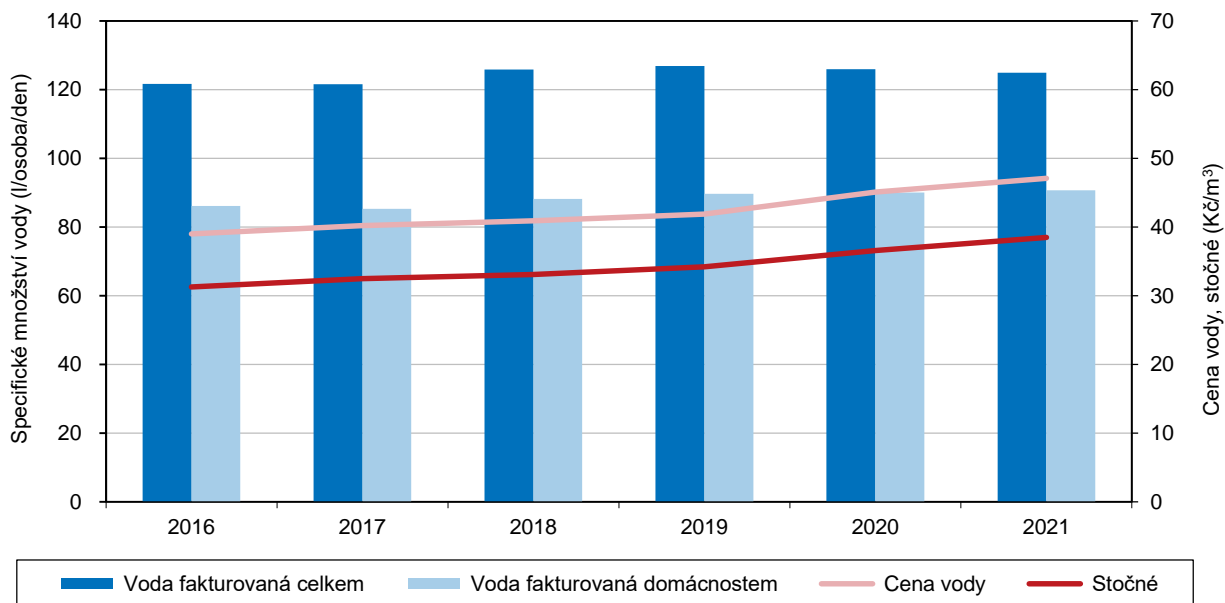
Cena vody byla mezi kraji čtvrtá nejvyšší.

Cena služeb za objem a přívod pitné vody (vodné) byla ve Středočeském kraji v roce 2021 v průměrné výši 47,1 Kč/m³, což byla čtvrtá nejvyšší hodnota mezi kraji a o 3,30 Kč vyšší cena, než činil celorepublikový průměr. Nejvyšší cenu zaplatili v roce 2021 obyvatelé hl. m. Prahy (49,9 Kč/m³), kde došlo v posledních deseti letech k nejvyššímu nárůstu. Naopak nejméně stála voda obyvatele Olomouckého

kraje (37,1 Kč/m³). Cena vodného ve Středočeském kraji neustále rostla, za posledních 10 let v průměru o 1,34 Kč ročně, přičemž nejintenzivněji vzrostla v posledních dvou letech 2020 a 2021 (o 3,2, resp. 2 Kč).

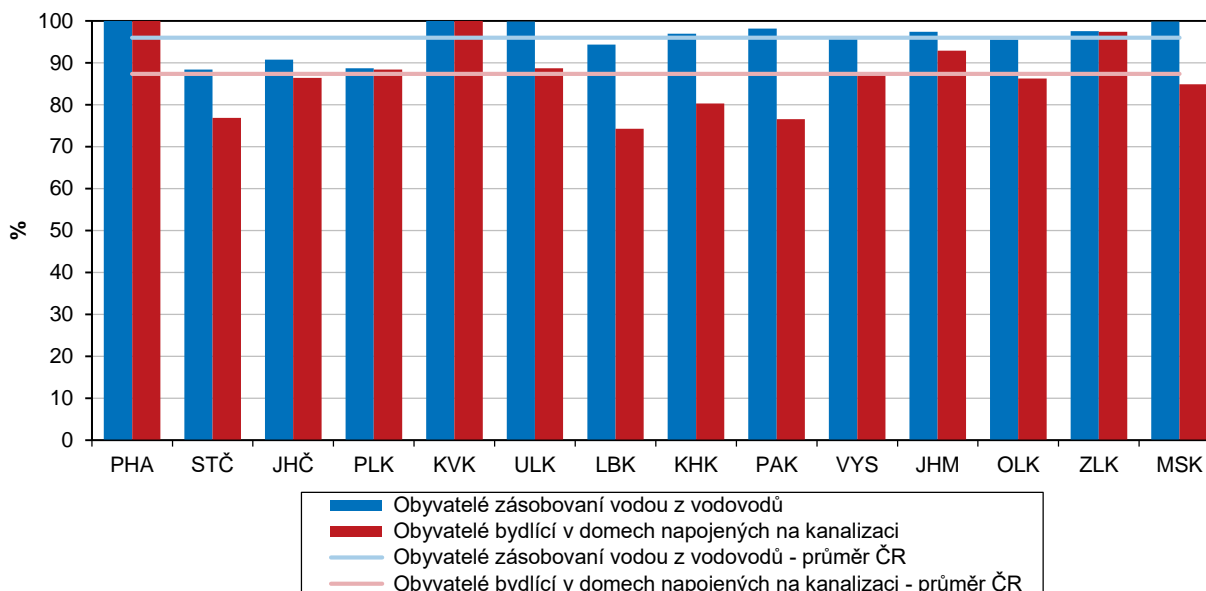
Graf 4.5 Specifické množství fakturované vody, vodné a stočné ve Středočeském kraji

Zdroj: ČSÚ

Graf 4.6 Podíl obyvatel zásobovaných vodou a napojených na kanalizaci pro veřejnou potřebu podle krajů v roce 2021

Zdroj: ČSÚ

Podíl obyvatel bydlících v domech napojených na veřejnou kanalizaci byl mezi kraji třetí nejvyšší.

Středočeský kraj je typický svou sídelní rozdrobeností a vyšším podílem obyvatel žijících v malých, spíše venkovských sídlech. Z toho vyplývá nejen republikově nižší podíl domovního napojení na veřejné vodovody, ale také velmi nízká napojenost domů na veřejnou kanalizační síť. Ještě v roce 2000 byla na veřejnou kanalizaci napojena jen zhruba polovina obyvatel, v roce 2021 kanalizaci využívaly tři čtvrtiny

(76,9 %) obyvatel kraje. To však bylo o 10,5 p. b. méně než průměr ČR (87,4 %) a mezi kraji se jednalo o třetí nejnižší podíl po Libereckém (74,3 %) a Pardubickém kraji (76,6 %). Kompletně byly na kanalizaci napojeny domy a jejich obyvatelstvo v Praze a Karlovarském kraji.

V provozu byl nejvyšší počet čističek odpadních vod ve srovnání s ostatními kraji, průměrná kapacita jednoho zařízení byla ale nejnižší.

V rámci kanalizační sítě dlouhodobě dochází také k budování a připojování nových čističek odpadních vod (ČOV). Na území kraje bylo v roce 2021 těchto zařízení v provozu 557, v posledních deseti letech přibývalo v průměru více než 12 čističek ročně, mezi lety 2020 a 2021 to bylo 15. Navzdory jednoznačně nejvyššímu počtu ČOV (557) mezi kraji (Jihočeský kraj 385, Jihomoravský 271) byla však celková kapacita všech zařízení ve Středočeském kraji až pátá nejvyšší. Výsledkem byla nejnižší průměrná kapacita středočeských čističek mezi všemi kraji. Průměrná kapacita jednoho zařízení představovala 630 m³/den, přičemž celorepublikový průměr se pohyboval na 2,4násobné hodnotě (1 510 m³/den). Na prvním místě žebříčku stálo hl. m. Praha s velkokapacitními čističkami, kde průměrná kapacita na zařízení představovala 24násobek republikového průměru či 58násobek průměrné kapacity středočeských ČOV.

Kraj vykázal třetí nejvyšší procento čištěných odpadních vod.

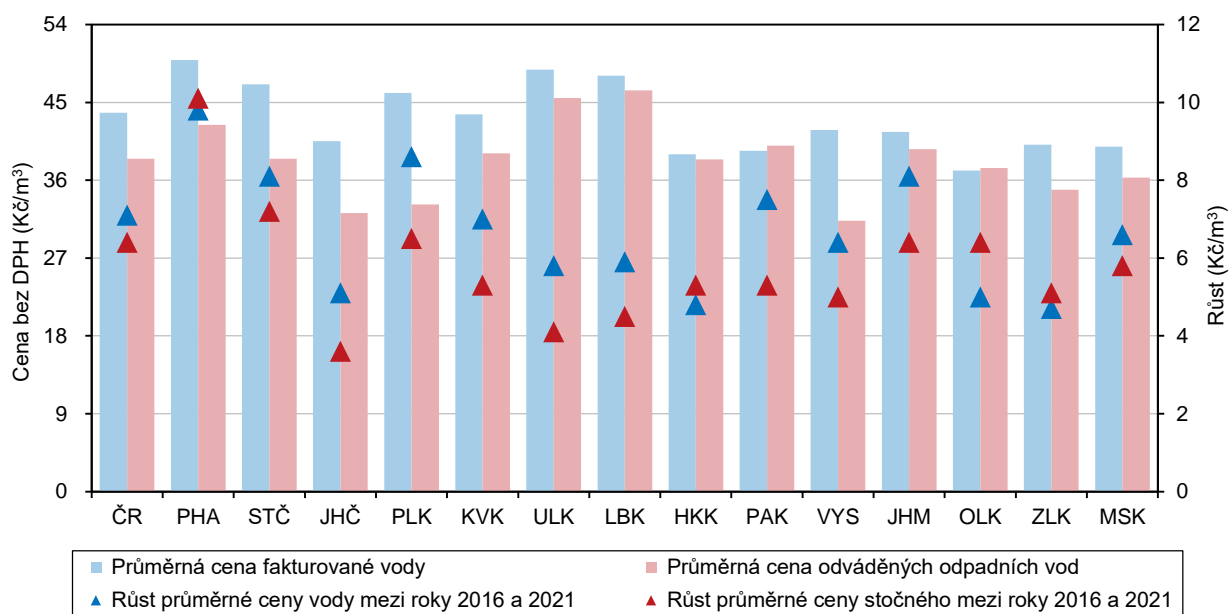
I přes nízký podíl obyvatel připojených na veřejnou kanalizaci s přípojkou na ČOV ve Středočeském kraji na celkovém počtu obyvatel (76,8 %) platilo, že většina bytů napojených na kanalizaci měla zároveň připojení na ČOV (99,7 %). To byl mezi kraji třetí nejvyšší podíl. Stoprocentně byly odpadní vody čištěny v hl. m. Praze. Naopak nejnižšího podílu čištěných vod bylo dosaženo v Kraji Vysočina (92,0 %).

Cena stočného odpovídala průměrné hodnotě za ČR.

Cena služeb s odváděním a čištěním odpadních vod (stočné) byla v kraji v roce 2021 v průměrné výši 38,5 Kč/m³. U ceny stočného docházelo k postupnému růstu, podobně jako u vodného průměrně o částku 1,36 Kč ročně. Cena stočného byla mezi kraji 7. nejnižší a shodná s průměrem za ČR, na rozdíl od vodného, které průměr za ČR vysoce převyšovalo. Nejvyšší cenu zaplatili za stočné obyvatelé Libereckého kraje (46,4 Kč/m³), nejméně naopak v Kraji Vysočina (31,3 Kč/m³).

Graf 4.7 Průměrná cena fakturované vody a odváděných odpadních vod domácností podle krajů v roce 2021

Zdroj: ČSÚ

Emise (2020)

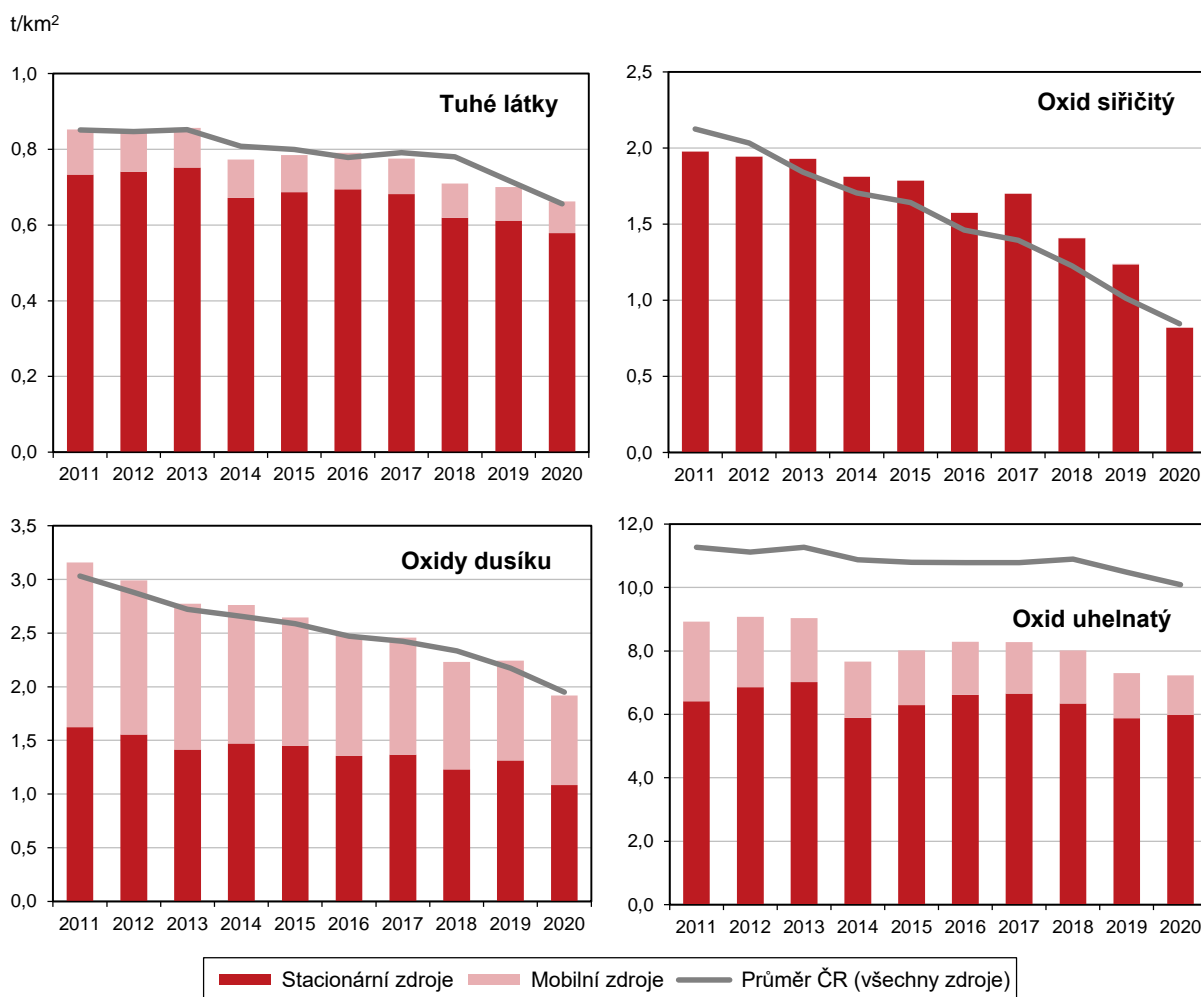
Emise se v kraji dlouhodobě snižovaly, klesly pod průměr za ČR.

Podle emisní bilance Českého hydrometeorologického ústavu se produkce naměřených emisí hlavních znečišťujících látek podle Registru emisí a zdrojů znečišťování ovzduší¹² (dále jen REZZO) v kraji dlouhodobě snižovaly, v posledním sledovaném roce se u všech látek dostaly těsně pod průměry za celou republiku.

V loňském roce došlo ke kompletní revizi emisí za všechny zdroje i znečišťující látky, v důsledku čehož byly nahrazeny údaje v celé časové řadě. Údaje v této publikaci se proto liší od údajů dříve publikovaných.

Graf 4.8 Měrné emise základních znečišťujících látek podle zdroje znečištění ve Středočeském kraji

Pramen: ČHMÚ

Měrné emise oxidu uhelnatého klesly na krajské minimum.

Na objemu emisí oxidu uhelnatého (CO) vyprodukovaného v roce 2020 na území kraje se z 82,7 % podílely stacionární zdroje (REZZO 1–3), v rámci nichž se z 89,5 % jednalo o malé stacionární zdroje (REZZO 3); zbyvajících 17,3 % celkového množství vyprodukovaly mobilní zdroje (REZZO 4), zpravidla zastoupeny automobily. Na celorepublikové produkci oxidu uhelnatého ze všech zdrojů znečištění (REZZO 1–4) se kraj podílel v roce 2020 z 9,9 % (78 953,1 t), což bylo druhé nejvyšší množství po Moravskoslezském kraji (19,5 %). Z dlouhodobějšího

¹² REZZO: 1 - velké stacionární zdroje znečišťování, 2 - střední stacionární zdroje znečišťování, 3 - malé stacionární zdroje znečišťování, 4 - mobilní zdroje znečišťování

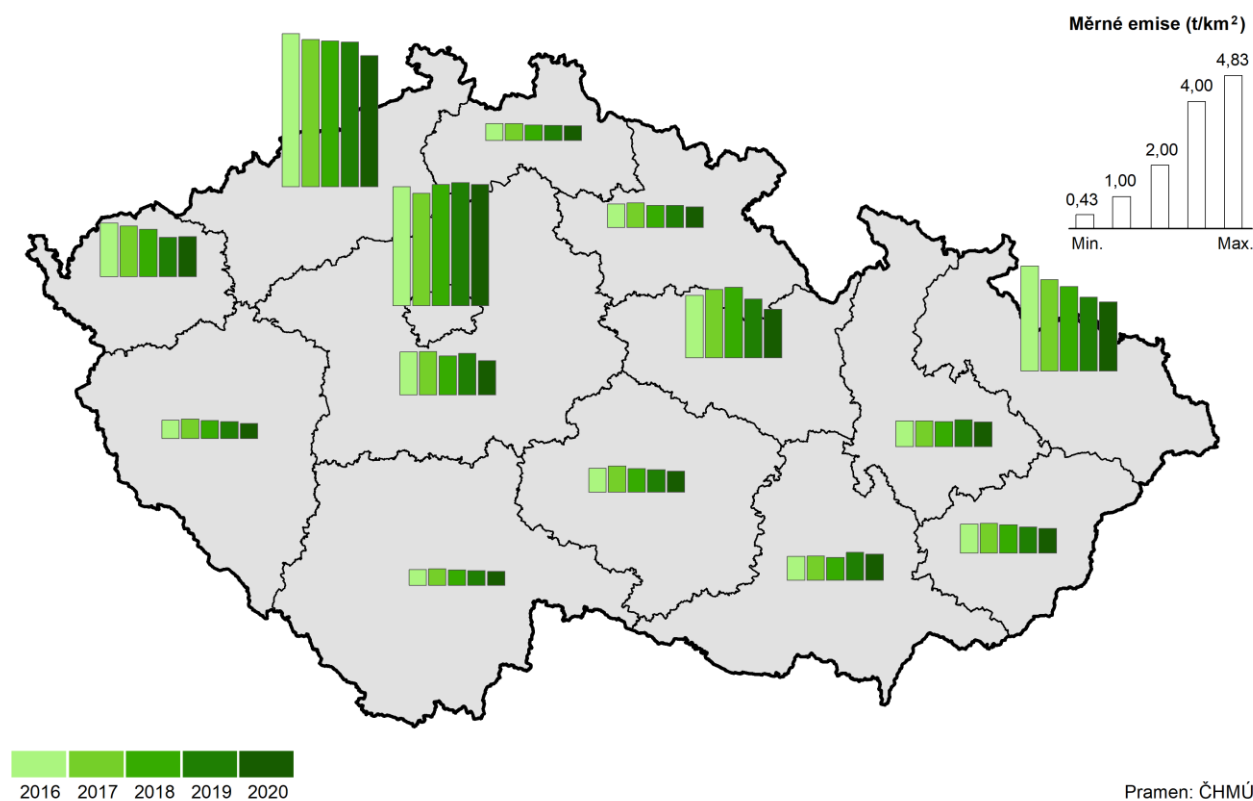

pohledu se podíl středních Čech snižoval (z 11,6 % v roce 2010). Celkově kleslo množství oxidu uhelnatého mezi lety 2010–2020 o 26,5 %. Tím pádem se v kraji dlouhodobě (kolísavě) snižovaly tzv. měrné emise, tzn. objem vyprodukovaného oxidu uhelnatého v přepočtu na plochu území (t/rok/km²), a to z hodnoty 9,75 t/km² v roce 2010 na 7,22 v roce 2020, což byla nejnižší hodnota v kraji za celé sledované období. Měrné emise oxidu uhelnatého přepočtené na plochu území vykázaly nižší hodnotu než celorepublikový průměr (10,09), i přesto se však jednalo o 5. nejhorší hodnotu mezi všemi kraji. Nejvíce postižený Moravskoslezský kraj dosáhl téměř 4násobku (28,54 t/km²) středočeské hodnoty. Druhé místo patřilo hl. m. Praze (24,97 t/km²) a před Středočeským krajem se umístil ještě kraj Zlínský (9,05 t/km²) a Olomoucký (7,76 t/km²). Naopak nejméně zatíženým krajem oxidem uhelnatým v přepočtu na plochu území byl kraj Jihočeský (4,47 t/km²). Trvalý výrazný pokles naměřených emisí CO v průběhu posledních deseti let byl zaznamenán u mobilních zdrojů REZZO 4 (tj. především silniční a motorová vozidla); mezi lety 2010 a 2020 se jednalo o pokles na dvě pětiny stavu roku 2010 (pokles o 58 %).

Měrné emise oxidu siřičitého byly mezi kraji páté nejvyšší.

U produkce emisí oxidu siřičitého (SO₂) docházelo v kraji ve sledovaném období let 2010–2020 k postupnému snižování s největší intenzitou v posledních 3 letech. V porovnání s rokem 2010 byl v roce 2020 zaznamenán stav škodlivin (REZZO 1–4) o 57,5 % nižší. Podílem 13,5 % (8 962,3 t) na objemu celorepublikových emisí oxidu siřičitého se Středočeský kraj řadil v roce 2020 na 3. místo za kraje Ústecký (23,8 %) a Moravskoslezský (18,8 %). Dosažené měrné emise na území kraje se v roce 2020 (0,82 t/km²) pohybovaly pod celorepublikovým průměrem (0,84) a mezi kraji se jednalo o pátou nejvyšší hodnotu. První místo patřilo Ústeckému kraji (2,97 t/km²), nejlepší situace panovala naopak v kraji Jihomoravském (0,14 t/km²). Na vzniku emisí oxidu siřičitého měly v kraji nejvyšší podíl (59,7 %) velké stacionární zdroje (REZZO 1).

Kartogram 4.3 Emise oxidů dusíku (REZZO 1–3) v krajích v letech 2016 až 2020

Hodnota měrných emisí oxidů dusíku byla mezi kraji pátá nejvyšší.

Trvalý meziroční pokles naměřených emisí byl od roku 2010 zaznamenán na území kraje u oxidů dusíku (NO_x); v období 2010–2020 se emise škodlivin snížily přibližně o 40 %. Podílem 13,6 % (20 955 t) na celkovém objemu celorepublikových emisí se Středočeský kraj řadil v roce 2020 na druhé místo po kraji Ústeckém (17,6 %). Hodnota měrných emisí oxidů dusíku na území kraje byla v posledním sledovaném roce 2020 (1,92 t/km²) v porovnání s celorepublikovou bilancí (1,95 t/km²) podprůměrná a mezi kraji pátá nejvyšší. Výrazně nejvyšší hodnota byla dosažena v hl. m. Praze (15,25 t/km²), nejméně zatíženým krajem oxidy dusíků byl naopak kraj Plzeňský (0,98 t/km²). Na znečištění ovzduší NO_x se nejvíce podílely mobilní zdroje a velké stacionární zdroje (REZZO 4 a 1) – celkem ze tří čtvrtin (75,6 %).

Středočeský kraj vykázal nejvyšší podíl na celorepublikovém objemu emisí tuhých látek mezi kraji.

Dlouhodobý trend poklesu naměřených hodnot emisí byl zaznamenán také v případě tuhých látek, ve srovnání s rokem 2010 došlo k poklesu o 27,4 %. Podíl 14,0 % (7 236,5 t) na celorepublikovém množství emisí tuhých látek v roce 2010 byl jednoznačně nejvyšší mezi všemi kraji. Naměřená hodnota 0,66 t/km² klesla na průměr republiky a byla čtvrtá nejvyšší mezi kraji. Nejvíce emisí tuhých látek připadalo na plochu území v hl. m. Praze (2,23 t/km²), naopak nejméně v Jihočeském kraji (0,37 t/km²). Na znečištění ovzduší tuhými látkami se nejvíce (79 %) podílely malé stacionární zdroje (REZZO 3).

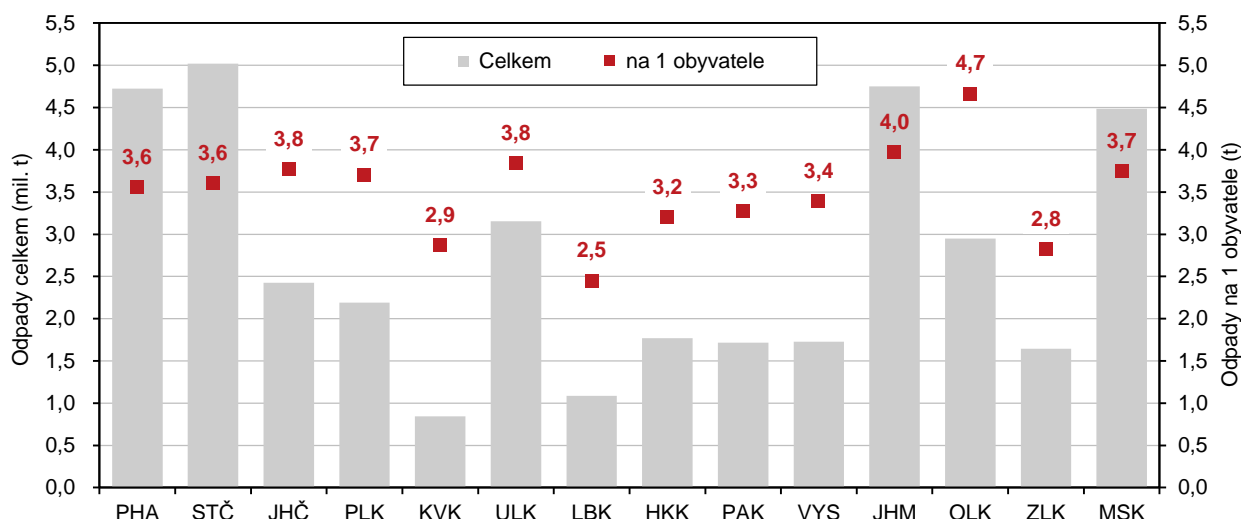
Odpady (2020)

Produkce odpadu vzrostla, na středočeského obyvatele připadlo větší množství odpadu než průměrně v ČR.

Na území Středočeského kraje bylo v roce 2020 vyprodukováno 5 019,3 tis. tun odpadu, což představovalo 13% podíl na celkovém množství vyprodukovaného odpadu v ČR. Od roku 2017, kdy došlo ke změně metodiky a data jsou srovnatelná, vzrostlo množství produkovaných odpadů o 10,9 %. Při přepočtu vycházelo na jednoho obyvatele 3 605 kg odpadu, což byla 7. nejvyšší hodnota mezi kraji. Republikový průměr činil 3 597 kg na obyvatele, nejvíce bylo vyprodukováno v Olomouckém kraji (4 669 kg/obv.) a nejméně v Libereckém kraji (2 453 kg/obv.).

Graf 4.9 Produkce odpadů celkem podle krajů v roce 2020

Zdroj: ČSÚ

Množství nebezpečného odpadu na obyvatele bylo mezi kraji čtvrté nejvyšší.

Z celkové produkce odpadu tvořil ve Středočeském kraji 5,3 % odpad nebezpečný, což byla 7. nejvyšší hodnota. Nejvíce to bylo v Libereckém kraji (8,2 %), nejméně v Praze (2,3 %). Na středočeského obyvatele připadlo 193 kg nebezpečného odpadu, což byla 4. nejvyšší hodnota mezi kraji. Průměr za ČR činil 164 kg, nejvyšší

množství nebezpečného odpadu na obyvatele připadlo v roce 2020 v Moravskoslezském kraji (253 kg), nejnižší v Praze (81 kg).

Produkce komunálního odpadu rostla, na 1 obyvatele připadlo nejvyšší množství komunálního odpadu mezi kraji.

Ve Středočeském kraji bylo v roce 2020 vyprodukováno 820,9 tis. tun komunálního odpadu a jeho množství v posledních čtyřech letech vzrostlo o 14,9 %. Podíl středočeského komunálního odpadu na republikovém množství byl v roce 2020 vyšší (15,1 %) než v případě vyprodukovaného odpadu celkem. Na jednoho obyvatele připadalo největší množství komunálního odpadu mezi kraji (590 kg), nejméně to bylo v Karlovarském kraji (430 kg), republikový průměr činil 506 kg.

Produkce středočeského nebezpečného komunálního odpadu tvořila téměř čtvrtinu republikové produkce.

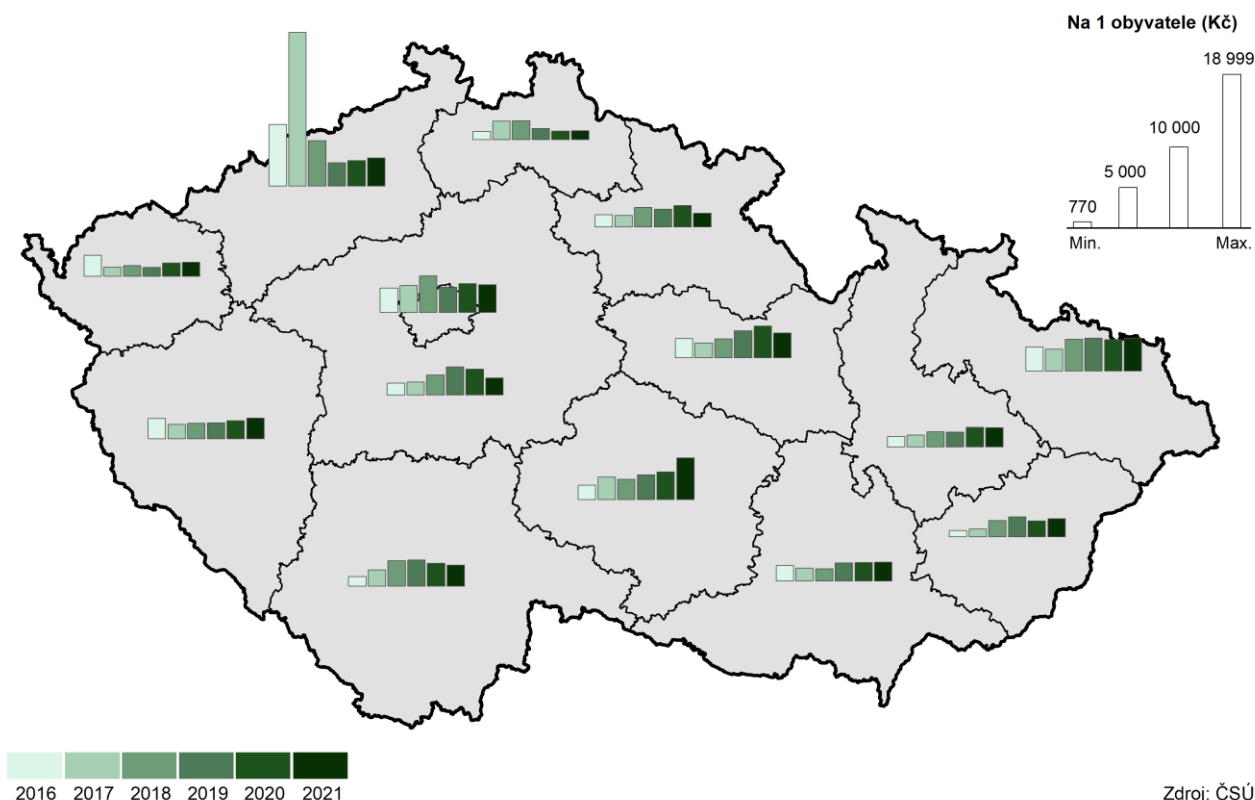
V případě nebezpečného komunálního odpadu vynikal Středočeský kraj ještě výrazněji než u komunálního odpadu celkem. V roce 2020 bylo vyprodukováno 2 650 tun nebezpečného komunálního odpadu, což představovalo 23,5% podíl na republikové produkci. Na jednoho obyvatele tak připadlo 1,9 kg nebezpečného komunálního odpadu, republikový průměr činil 1,1 kg.

Výdaje na ochranu ŽP

Výdaje na ochranu životního prostředí kolísaly.

V roce 2021 dosáhly pořízené investice na ochranu a obnovu životního prostředí podle místa investice ve Středočeském kraji 2 882,5 mil. Kč, což byla o 34,8 % nižší hodnota než v předchozím roce 2020 a o 49,6 % vyšší než v roce 2016, kdy hodnota investic klesla na své minimum a nepřesáhla ani 2 mld. Kč. V dlouhodobějším časovém období však bylo patrné meziroční kolísání na obě strany, za posledních deset let můžeme zaznamenat zhruba stejný počet meziročních poklesů jako nárůstů. V důsledku tohoto kolísavého vývoje byly při srovnání objemy investic v roce 2011 a 2021 téměř stejné (2 501,8 mil. Kč, resp. 2 882,5 mil. Kč).

Kartogram 4.4 Pořízené investice na ochranu životního prostředí podle místa investice v krajích v letech 2016 až 2021

Hodnota investic v přepočtu na jednoho obyvatele byla mezi kraji čtvrtá nejnižší.

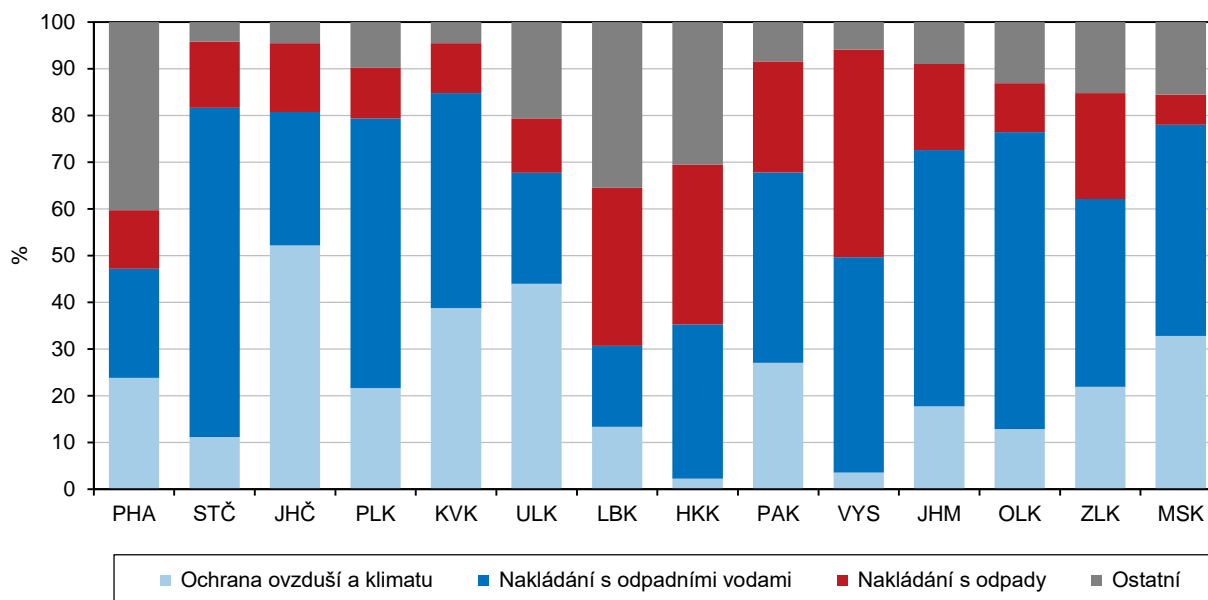
Na jednoho středočeského obyvatele připadla v roce 2021 částka 2 089 Kč pořízených investic na ochranu životního prostředí investovaných přímo v kraji, což byla ve srovnání s ostatními kraji čtvrtá nejnižší hodnota nacházející se pod průměrem ČR (2 808 Kč). Nejvíce investic v přepočtu na jednoho obyvatele plynulo do ochrany životního prostředí v Kraji Vysočina (5 138 Kč) a v Moravskoslezském kraji (4 095 Kč). Nejméně se naopak investovalo v kraji Libereckém (1 090 Kč) a Královéhradeckém (1 684 Kč). Maximální absolutní částky byly vynaloženy v Moravskoslezském kraji (4 833,3 mil. Kč) a v hl. m. Praze (4 304,1 mil. Kč), minimální v krajích Libereckém a Karlovarském (476,2 mil. Kč, resp. 492,2 mil. Kč)

Investoři sídlící v kraji investovali v posledních šesti letech nejvíce v oblasti nakládání s odpadními vodami.

V případě investorů se sídlem v kraji bylo v roce 2021 vynaloženo 2,6 mld. Kč investic na ochranu a obnovu životního prostředí. Před rokem 2016 docházelo k meziročním nárůstům těchto investic, v roce 2016 ale zaznamenaly investice strmý pád na 44 % roku 2015. V dalších letech se však opět obnovil růst a objem investic třikrát za sebou meziročně stoupl. V posledním sledovaném roce 2021 došlo ale opět k výraznému poklesu o 23,5 %. Většinu investic na ochranu životního prostředí investorů sídlících v kraji tvořily v průměru let 2016–2021 investice na nakládání s odpadními vodami (54,5 %), dále na ochranu ovzduší a klimatu (20,9 %) a nakládání s odpady (14,6 %). Výrazněji dominovaly investice na nakládání s odpadními vodami už jen v Kraji Vysočina (62,7 %) a v Olomouckém kraji (55,8 %). Investice do ochrany ovzduší a klimatu dominovaly v Ústeckém kraji, kde tvořily 80,2 % všech investic. Nakládání s odpady dosáhlo nejvyššího podílu v Královéhradeckém kraji (36,5 % celokrajských investic).

Graf 4.10 Investice na ochranu životního prostředí podle kraje sídla investora v roce 2021

Zdroj: ČSÚ

Stejně jako ve Středočeském kraji dominovaly u dalších 8 krajů investice do nakládání s odpadními vodami.

Celkově největší podíl investic pocházel v roce 2021 od investorů sídlících v hl. m. Praze (28,8 %) a Moravskoslezském kraji (15,8 %). Z hlediska struktury konkrétního účelu investic na ochranu životního prostředí podle kraje investora byly patrné rozdíly mezi jednotlivými kraji. Celkem v devíti krajích směřoval v roce 2021

největší objem investic do nakládání s odpadními vodami, ve třech krajích do ochrany ovzduší a klimatu a ve dvou do nakládání s odpady.

Neinvestiční náklady byly nejčastěji spojeny s nakládáním s odpady.

Neinvestiční náklady na ochranu životního prostředí podle sídla investora ve Středočeském kraji během posledních šesti let výrazně rostly a vystoupaly na historicky nejvyšší hodnotu – 9,7 mld. Kč v roce 2021. Historicky nejvyšší byla také hodnota neinvestičních nákladů přepočtená na obyvatele – 6 996 Kč v roce 2021, což odpovídalo 6. místu mezi všemi kraji. Vzhledem k celorepublikové hodnotě (8 265 Kč) se jednalo o podprůměr, to bylo ale ovlivněno výrazně vysokou hodnotou neinvestičních nákladů v hl. m. Praze (18 094 Kč), která republikový průměr směrem nahoru vychýlila. Nejnižší objem neinvestičních nákladů na obyvatele vykázal Kraj Vysočina (4 156 Kč). Většina neinvestičních nákladů byla na rozdíl od investic spojena s nakládáním s odpady (68,6 % – průměr let 2016–2021). Na druhém místě stálo nakládání s odpadními vodami (19,0 %) a na třetím ochrana ovzduší a klimatu (6,9 %). Toto rozložení se v jednotlivých letech výrazně neměnilo.

Graf 4.11 Investice a neinvestiční náklady na ochranu životního prostředí podle kraje sídla investora a podle účelu ve Středočeském kraji (průměr let 2016–2021)

Zdroj: ČSÚ

